

V. Lombrosova anthropologie zločince a genia.

1920

Již r. 1828 upozornil *Guerry* na to, že se zločiny opakují rok co rok s neúprosnou pravidelností. Známý zakladatel moderní statistiky *Quetelet* propočítal r. 1835 pak tuto otázku podrobněji a ukázal, že se ve Francii tehdy každoročně 7000—7300 osob předvedlo před trestní soudy, že se 61 ze 100 skutečně odsoudilo, že 170.000 se objevilo před polepšovacími soudy, z nichž se 85 ze 100 odsoudilo atd. Ročně se tehdy odsuzovalo 150 k smrti, 280 k nucené práci atd. Také počet těch, kteří ušli potrestání, byl stálý. „Takto — praví *Quetelet* — se tento druh budžetu pro šafot, káznici a věznici zapravuje francouzským národem beze sporu s větší přesností než budžet finanční a můžeme říci, že to, co ročně ujde ministru spravedlnosti — tvoří stálejší obnosy, než jsou ony, které se nedostávají příjmům státní pokladny.“ Takovými úvahami musilo býti otřeseno názorem, že zločiny jsou prostě činy svobodné vůle a *Quetelet* probral také již sám různé vlivy na zločinnost jako osvětlu, zaměstnání, chudobu, podnebí, roční dobu, pohlaví, stáří atd. Význam těchto „sociálních“ poměrů byl v novější době podrobně studován a všestranně uznán. Není pochyby, že krádeže jsou z velké části zaviněny nouzí a že pud sebezachovací žene člověka v brzdě ležící vlivy k zločinu j. b. 1949

ukazal, jak v Bavorsku počet přečinů a zločinů proti majetku stoupal a klesal souběžně s cenou obilí. Každý šesták, o který se korec žita zdražil, dohnal jednu osobu z 100.000 k zločinu; každým šestákem, o který obilí v ceně kleslo, byl naopak jeden zločin zamezen. Opačný poměr se pozoruje u přečinů a zločinů proti osobě (tedy hlavně poranění), jež mají svou příčinu v svévoli a ve vášnivosti, podporované přebytkem. Pranice povstávají nejspíše v hospodě, o posvícení a p. Tyto poměry byly četnými statistikami doloženy. Ale každý člověk v nouzi postavený nestane se zločincem. Jsou také jiné cesty k opatření životných potřeb na př. vystěhování do nových příznivějších poměrů; a tak stoupá v dobách drahoty a neúrody také počet vystěhovačů. Za stálých poměrů zůstává ovšem počet zločinů přibližně stejný, t. j. najde se totéž procento slabochů, kteří si nevědí jiné rady a sáhnou k zločinu. Když život klade přísnější požadavky, podlehe pak leckdos, který za normálních poměrů svou poctivost mohl zachovati. Ale vedle toho jsou zločiny, jichž motiv neleží ani v nouzi, ani v předrážděnosti mysli alkoholem a p., nýbrž v mstivosti, zlomyslnosti, ve zvláštním stavu duševním, ve zvláštních názorech a citech. A to jsou ti praví zločinci, na které se t. zv. nauka Lombrosova či kriminální anthropologie v první řadě vztahuje. Již *Gall* učinil několik poznámek o některých nápadných znacích na lebkách a mozcích zločinců. Jeho žák *Lauvergne* v Touloně se podrobněji otázkou tou zabýval a vězenští lékaři *Thomson* a *Nicholson* podali velmi výstižné popisy tělesného typu zločinců ze zvyku. Nezávisle od těchto předchůdců vystoupil *Lombroso* se svou teorií.

Cesare Lombroso se narodil r. 1836 ve Veroně jako

syn kupce, jevil záhy značné schopnosti jazykové, ale věnoval se studiu medicíny, a to v Padue, Pavii a ve Vídni, kde složil zkoušky. Již jako medik zabíral se o psychiatrii a výsledek těchto studií byla práce o vztazích mezi kulturou a choromyslností. Jako vojenský lékař zúčastnil se války Italie proti Rakousku. R. 1862 stal se docentem psychiatrie a soudní medicíny v Pavii, r. 1864 professorem a ředitelem ústavu pro choromyslné. R. 1876 byl povolán na professorskou stoličku do Turína, kdež r. 1909 zemřel. Na jeho

názory měly vedle zdědené „revolucionářské“ povahy zvláště filosofie *Vicova* a nauka *Darwinova* největší vliv. *Lombroso* hledal příčinu zločinnosti v osobě zločince. Mluvě o „rozeném zločinci“ (*delinquente nato*), „který co takový se narodil, žije a zemře“, viděl v něm zvláštní typ člověka a to jak po stránce tělesné tak i duševní. Zločinci liší se dle něho od normálních lidí tím, že vykazují některé odchylné znaky častěji než tito: Jich lebka jest častěji menší, čelo užší, nízké a prohavé, očníce objemné, dolní čelist mohutně vyvinutá. Jich mozek jest průměrně menšího objemu a jednotlivé části jeví častěji odchylné tvary a poměry. Častěji se vyskytuje asymetrie obou polovic obličejů, odchylky v tvarech uší (zvláště uší odstávající), na chrupu atd. Vous bývá častěji sporý, vlas bohatý, rozdíly pohlavní méně vyslovené, t. j. mužové vykazují častěji tvary a proporce těla ženského atd. Všechny tyto a jiné znaky se vyskytují také u lidí normálních, poctivých, ale ne tak často a spíše ojediněle, kdežto u zločince se častěji hromadí. Totéž platí o některých znacích fyziologických a psychologických. Zločinci jeví otupelou citlivost, snášejí někdy neuvěřitelně klidné

bolesti, jich intelligence jest průměrně menší, ač jsou známi též „zločinečtí geniové“; jich mravní názory jsou tupé; značné sobectví, lehkomyslnost, náklonnost k opilství, k hrám a k nepořádknému životu, bezcitnost, krutost a nemravnost pojí se s dětinskostí, pověřivostí a s nemístnou pobožností (*Boggia* v Miláně pro 32 vraždy odsouzený býval denně mši přítomen, kázal stále o mravnosti a byl členem mnohých dobročinných spolků). Zločinci přiznávají se ke svým činům z prosté vychloubavosti a zveličují je, aby se zdáli býti hrdiny. Záliba své tělo okrašlovati tatuáží, t. j. obrazy a nápisy do kůže vpichovanými a prachem, rumělkou atd. zbarvenými, záliba na kresbách a verších jsou pro ně význačné. Jich reprodukce na stěnách vězení (palimpsesty) vyznačují se ovšem jistým naturalismem a svým obsahem. Pozoruhodná jest také záliba v tajné řeči zločinecké (hantýrka).

Ve všech těchto směrech byly hledány a nalezeny parallelly s povahou člověka anormálního, choromyslného, s povahou dítěte, divocha a člověka pravěkého. *Darwinova* nauka a zvláště these, že se u nynějších tvorů vyskytují občas znaky nebo skupiny znaků, jimiž se typicky vyznačovali předkové nynějších tvorů a které dle jistého pravidla dědičnosti znova se objevovati mohou (t. zv. *atavismus*), podala *Lombrosovi* dostatečné vysvětlení bytosti zločince. Kdežto lidstvo se během dob od předchůdce člověka a inferiorního pračlověka vyvinulo na nynější stupeň, objevují se po stránce tělesné i duševní jedinci, kteří vykazují znaky svých dávných předků.*) Právní názory a mravní zásady člověka změnily se

*) O jiném způsobu vysvětlení zločinnosti bude jednáno v následující stati o degeneraci.

během doby a s nimi stoji takové přerážky nebo atavismy v odporu, neboť duševní povaha zločincova jest na jeho tělesné vlastnosti vázána, dá se dle *Lombrosa* z těchto vyčistiti, nedá se proto změnit, ba naopak přenáší se dle zákonů dědičnosti na další generace. Jako příklad uvádí se Angličan *Juke*, který se r. 1720 do Ameriky vystěhoval a mezi jehož potomstvem (709 osob) čítalo se 76 zločinců, 128 prostitutek, 142 tuláků a 131 slepců, choromyslných a jinak chorých.*) Dědičnost typu zločineckého vysvětluje, že se vyskytují rodiny, celé kraje a města, vyznamenávající se větší zločinností. V tom ohledu uvádí se vesnice *Artena* (dříve *Montefortino*) u Říma s 4000 obyvatelů, která již v středověku tehdejšími majitelům (papežům) činila veliké obtíže, takže měla býti vyhlazena. Všechno úsilí zdá se zde býti marné: počet případů zabít,